

Ο Ν Ο Υ Μ Α Σ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ -
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

«Ενας λαός θρώνεται ήμα
δείξω πώς δε φθάνει την
αλήθεια. — ΨΥΧΑΡΗΣ.»

Κάθε γλώσσα έχει τους φρο-
νικούς της κανόνες.
ΒΗΛΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΣΤ

ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ 13 ΤΟΥ ΓΕΝΝΑΡΙΟΥ 1908

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΑΡΜΟΣ ΖΗΝΩΝ ΗΡΩΩ. 2

ΑΡΙΘΜΟΣ 278

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΡΡΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ. Από παλιά σεργάρις —
«Η Ήνη».
ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ. Για ένα κοινό και για ένα
δράμα.
Ν. ΓΙΑΝΝΟΣ. Ο «Νουμάς» σ' ένα χρόνο.
ΣΩΤΗΡΗΣ ΕΚΙΝΗΣ. Το τραγούδι του νοσταλγού.
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ. Οι Άλυσίδες (συνέχεια).
ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Άλκας, Άρβανίτης, Μυτίλλα.
ΠΑΡΑΙΤΡΑΦΑΚΙΑ — Ο, ΤΗ ΘΕΛΑΪΤΕ — ΧΩΡΙΣ
ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΤΡΑΓΟΥΔΙ

(Heine)

«Ετσι είσαι γλυκιὰ σὰ λουλουδι,
γλυκιὰ, καλή, κι' άγνή,
Σὲ βλέπω, και μέσα τὰ σπλάγγα
καμψὸς μου συγκινεῖ.»

Τὰ χέρια μου σὰ νὰ σοῦ βάλω
ποδιῶν κεραλή,
νὰ πῶ α' Ω πάντα φύλα την, Πλάστη,
άγνή, γλυκιὰ, καλή.»

ΔΕΚΑΣ ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ.

Ο «ΝΟΥΜΑΣ», Σ' ΕΝΑ ΧΡΟΝΟ *

Κάθε τέτοιο καιρό ο «Νουμάς» αλλάζει και χρόνο. Σήμερα κλείνει τὰ πέντε και περπατῆ στα ἔξη. Ἐλάτε φίλοι, νὰ ζετᾶσουμε τί ἔκαμην ἴσότη. Ἐντιν χροίς μας, ὅχι μόνε δικαίωμά μας, νὰ ξέρουμε πού μας πάει ὁ προδότης ἀφῆτος, ὁ χυδαίος ἀφῆτος, ὁ κατακραμένος. Μαζὶ τού σμίξαμε και ρεζίλε-φῆταμε στὸν κόσμο, χίλιες φορὲς τὴν ἡμέρα βρῆσκουμε τὸν μπελᾶ μας μαζὶ τού, συχνὰ δερνόμαστε μὲ τὸς φίλους μας, μὲ τὰ γονικὰ μας, μὲ τὰ παι-διὰ μας γι' ἀφῆτον. Τού ἀξίζει. Τού ἀξίζει νὰ χαλ-νᾶ τὸ κέφι τῆς ζωῆς μας; Ἄς δίουμε ἐπιτέλους.

* Σημ. τού «Νουμά». Τὸ ἄρθρο τού Γιαννίου εἶτανε νὰ μπει στὸ πρῶτο φύλλο τῆς καινούριας χρονιάς μὰ διέ-φρεσε και γι' αὐτὸ μπαίνει στὸ σημερινό. Δὲ βλάπτει ὁμως πάντα ἐπικαιρο εἶναι. Τίς ἰδέες του, φυσικὰ, δὲν τίς παρα-δεχόμεστε ἕλες πέρα πέρα· σὲ πολλὰ μέρη διαφωνοῦμε ρι-ζικὰ μὰ διέβλαπτε. Ὁ «Νουμάς», τὸ γράψαμε χίλιες φο-ρές, εἶναι λευτερο βῆμα πού μπόρει νὰ πεί ἄπ' αὐτὸ ὅποιος θέλει τὴ γνώμη του. Ἄς ἀκούσουμε λοιπὸν και τὴ γνώμη τού Γιαννίου, ἀφῆτὸν τὸ κυριώτερο χέριμά τῆς εἶναι ἡ εἰλι-κρῆνεια. Τονέ θέλει και λόγου του ἀλλιώτικο τὸ «Νουμά». Μὰ και ὅλοι τους ἀλλιώτικο τονέ θέλουν. Και γιὰ νὰν τοῦς εὐκχηρησε ὅλους ὁ «Νουμάς» ἔπρεπε νὰ μεταμορφω-θεῖ σὲ φούρνο τού Ναστραδίν Χόντζα. Τέτια θάματα ὁμως δὲ γίνονται στίς μέρες μας, και γι' αὐτὸ ὁ «Νουμάς» μέ-λει ὅπως εἶναι.

Θὰ ρωτήσω μονάχα ἑμᾶς, ἑμᾶς τοῦς ἴδιους, γιὰ-τί ἡ γνώμη τῶν ξένων (και-ποῦλων) δὲν πρέπει νὰ μας νοιάζῃ καθόλου ἀφῆτοι δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ βαστάζουν τίς πίκρες και τίς χαρὲς μας. Κι ἂ λοιπὸν ἄφαρα σὰς πέττχα τὴν ἐρώτηση «εἰστε φκα-ριστημένοι μὲ τὸ «Νουμά»» ὅλοι σας τί θάπαντού-σατε; Ὁι μισοὶ ἀπὸ μᾶς — θαρρῶ πὼς τοῦς βλέπω — ἔβλεπαν· «Ὅχι! Ὁ «Νουμάς» δὲν εἶναι πιά ὄρ-γανο ὄλωνός μας· ὁ «Νουμάς» γίνθηκε ὄργανο τού Ψυχάρη. Ὁι ἄλλοι μισοὶ θὰ λέγατε: «Ὁύτε μεῖς. Ὁ «Νουμάς» χάλασε. Δὲ γράφει πιά τίποτε· τίπο-τε τῆς προκοπῆς. Ὁλο τὰ παλιὰ κοπανίζει».

Ὁι πρώτοι εἶναι — ἰνοῖνται — ἀπὸ τὸς εἰλικρι-νεῖς (ἀφῆστε μὲ νὰ τοῦς βαφτίσω ἔτσι τοῦς «δυσκα-ρρστημένους»), οἱ δεύτεροι ἀπὸ τὸς ἀχόρταγους ἀνεύς. Κ' ἔτσι ὁ δόλιος ὁ «Νουμάς» βγαίνει χω-ρίς κανέναν καλοδικὸν ἐξῆν ἀπὸ τὸν πατέρα του, μολ-ονότι ἄλους μᾶς πιάνει ἡ γνωστὴ σας ἐκείνη λα-χτήρα σὰν τονέ λαβαίνουμε, γιὰτί ἡ ψυχή μας τὸν ἀναζητᾶ.

Ἄς κοιτᾶζουμε τὴ φρετινὴ σκεδιά τού «Νουμά» (Βλέπε Περιεχόμενα) στὸ 276 φύλλο). Τὸ ροδόστα-μο ἀφῆτὸ τῆς ἑλληνικῆς πέννας ὠσετὸ νὰ χωρισητῆ σ' ἀφῆτὰ τὰ φιλολογικὰ εἶδη. 1) Γλωσσολογία 2) Φι-λολογία καθαρὴ. (ποίημα, διήγημα, μετάφρασμα) 3) Κριτικὴ (θέατρο, ἔπος) και 4) Χρονογράφημα (πα-ραγραφὰκι).

Στὸ «Νουμά» γιὰ τὴ γλώσσα τυπώθηκαν κά-μποσα κ' ἐφέτος. (ἄρθρα Τριανταφυλλῆδη, Λέκα Ἄρ-βανίτη, Brugman, βιβλίο Ἐλ. Γιαννιῆδη) Ἐφέτος εἶχαμε και τὸ διαγώνισμα γι' Ἀναγνωστικά τού σο-φοῦ μᾶς Φωτιάδῃ, τὸν ἐπίσημο λόγο τού κ. Παπα-νυρολάου ἐπιθεωρητῆ, στὴν Κέρκυρα, και τὴν κου-βέντα στὴ Βουλὴ γιὰ τὴ Γλώσσα. Ὁλα ἀφῆτα εἶναι κατορθώματα και δείχνουν σὲ ποῖο μέρος εἶναι ἀνε-βασιμένο τὸ ζήτημα. Στὰ 1908 ἡ δημοτικὴ μιλιέ-ται πιά κι ἀπὸ τὸ βῆμα, ὅχι ἀπὸ δασκάλους οὔτε γυμνασιάρχους, παρὰ ἀπὸ ἐπιθεωρητῆς σχολειῶν!

Ἀπὸ καθαρὴ φιλολογία, τὸ ἀκριβὸ αὐτὸ εἶδος πού ἀθανατῆθαι και κεινον πού τὸ γεννᾶ και κεινον πού τὸ δέχεται, λίγα διηγηματάκια και πολὺ λιγότερα ποιήματα θὰ παραλάβουν οἱ μεταβριανεὶς ἀφῆτολογὶες ἀπὸ τὸ «Νουμά».

Ὁι διάφορες κριτικὲς πού βάζει ὁ «Νουμάς» ἀφ-τιές ὠφελοῦν τὸ πῶτερο. Ὁι νέοι βοηθοῦνται πολὺ ἀπὸ τὰ ἐξυπνα λόγια και τὰ λεπτὰ γούστα τῶν ἄλ-λωνε γιὰ τὴν Τέχνη. (Παλαμάς, Ἐρμονας, κ. λ.) Καινούρια ὄνματα μπήκαν πολλὰ στὸ «Νουμά» ἀφῆτὴ τῆς χρονιάς. Μνημόσωνα φιλολογικὰ εἶχαμε τρία. Ζουφ-ρές, Κοινομένος, Βερναρδάκης. Τώρα ἂν προστίσετε σ' ὅλη ἀφῆτὴ τὴν πραγμάτεια και κανένα δροσερὸ πα-

ραγραφὰκι, γιὰ κενὴ ἀγγλοξοφραντικὸ ἀστεῖο ἡ καιμὰ ζουμὲρ κινή γνώμη, θὰ ἔχομε μπροστὰ μας ἀπάνω κάτω ὅλη τὴ δράση τού «Νουμά».

Ἐναι ὁμως ἀρετικὴ; Για σὰς πού ὄνειρεφῆτή τε νᾶληθνήψη ὁ «Νουμάς» ἀκοπούς μὲ σκῆδικ γιὰ σὰς πού οἱ περισσότεροί σας ἔχουν ποτιστεῖ στα κρύσταλλα νερᾶ καθε ξένης φιλολογίας, τί θὰ σὰς φτάζῃ μιὰ ἐρημ γουλιὰ ἑλληνικὸ πιστοῦ πού στίς δεκαπέντε μιὰ φορὰ θὰ σὰς κεράση ὁ «Νουμάς»; Πέριου τέτοιον καιρό, ὁ Παλαμάς μᾶς κρινοντας τὸ ἔργο τού «Νου-μά» πεσίτηκε πὼς πέττχε τὸ φύλλο γιὰ ὅτι προω-ρίστηκε. Σὲν ξεφύλλισε, λέει, μιὰ μιὰ σελίδα τὰ τέσσερα του χρόνια βγήκε ἀχρῶρμενος, ἐγκαρδιω-μένος, μὲ περισσὴ ὄρεξη, και μὲ δύναμη ἄλλη τὴση νὰ συνεχίση τὸ δούλεμα γιὰ τὴν Ἰδέα. Μούσα Ἰδέα και Γλώσσα Ἰδέα. ο [Νμ. 228.] Τόντις μόνε ἀπ' ἀφῆτὰ τὰ δύο εἶναι παραγομιεμένοις ὁ «Νουμάς». Ὁ βασιστοχάτος ποιητῆς μᾶς — ἀφῆτὸ καταλαβαί-νεται — διὰ θὰ σκῆφτηκε βῆβαια ποτε πᾶ μ' ἀφῆτὰ τὰ δύο θὰ ζαναγεννητῆ τὸ Ἔθος. Ὁύτε ὁ «Νουμάς» μπόρει νὰ θραφῆ μὲ ῥόδα και μῆλα τραγουδάντας ἀλᾶ ΗΓΗΣΩ. Ἐμεῖς οἱ «νέοι» τώρα πιά ἀνοίξαμε τὰ μάτια μας. Ὁ Ντέλος τᾶψαλε τῆς Μούσας; κι ὁ Σκληρὸς τῆς Γλώσσας μᾶς. Και οἱ δύο μᾶς τόνισαν πὼς ἔχομε νεύρα πολλὰ και νὰ μὴν τὰ παραλοῦμε σὲ αὐεῶδιας αἰθεροπόταμα μῆτε τὸ γού μᾶς νὰ σπᾶ-νομε στίς θεωρίες τού ν Ἄλλὰ νὰ σφίξουμε τίς γρο-θῆες μᾶς και νὰ βιχτοῦμε στὸν καθῆζ. Ὁ καθῆζας θὰ φερῆ τᾶλλα· ἀφῆτος θὰ ζωντανήψη και τὸ «Νου-μά». Ὁτε μεῖς οὔτε ἀφῆτος θάπαρηνηθῶμε τὴν παλιὰ μᾶς Ἰδέα πού θὰ ὑπάρχη μῆς τὴν καινούρια μᾶς. Ἀφῆτὴ θὰ τελειώση τὴν ἱπιτυχία ἐκείνης ἂν τυχὸν και δὲν εἶναι ἀκόμη τελειωμένη.

Γιὰ διῆστε, σὰς παρακαλώ· Ζήτημα γλωσσικὸ δὲν ὑπάρχει πιά» (Ψυχ.Νμ. 227), και ἀφῆτὸ μᾶς τὸ φῶναξ ὁ Ἰδιός. Τί χρειαζόμεστε μεῖς και τί χρειά-ζεται ὁ «Νουμάς» στὴν καινωμένη νίκη τῆς παλιάς μᾶς Ἰδέας; Ἀρκεῖ τού «Νουμά» πού γράφεται στὴ δημοτικὴ γιά νὰ ἐργάζεται γιὰ τὴ Γλώσσα ὅσο τού πρέπει. Μάλιστα σὰ βρῆσεται ταχτικά στὸ «Νου-μά» και κανένα δειγματάκι τῆς σύνταξης τού Δα-σάλου μᾶς, ἡ δουλειὰ πάει λόντας Ἡ καρδιά τού ἀγαπημένου μᾶς Ἀργύρη ἀδύνατο νὰ γελαστῆ σὰ μιλή ἔτσι· «Θὰ τὰ παραζομῆτῆ και θὰ τὰ ἐπαρωμῆ-ση ὄλα τὸ βῆνος δίχως νὰ τὸ νοῖωση πὼς εἶστε τὸ-δηγήσατε» (Νμ. 260.) Κι ἀφῆτὸ ἔγινε, κι ἀφῆτὸ γί-νεται κάθε μέρα. Ἄν πάλι νομιζετε πὼς διέ λῆθηκε τὸ ζήτημα μ' ἀφῆτον τὸν τρόπο ὄριστε νὰ λυθῆ μὲ τὸν ἄλλονε. Τὸ ζήτημα θὰ γίνῃ πολιτικὸ κ' ἔτσι θὰ νικήση» (Ψυχ.Νμ. 239). Ἀφῆτὸ χρειαζόμεστε και μεῖς. Ἀπὸ μᾶς θὰ βροῦνε οἱ μελετημένοι βουλεφετῆς

πού θα φωτίσουν το Έθνος. Κάμετέ μας λοιπόν τέτοιους, έτοιμάστε μας για τήν πάλη, μη μας αφήνετε να κυλιόμαστε στη Μούσα και στη Γλώσσα. Έπρεπε ως τώρα οι μεγάλοι μας να μάξ, έχουν κατηχήσει και να μάξ έχουν πάει ίσα με το βιβλίο του Σκληρού. Όμως τί συνέθηκε; Είδαμε τήν Πάλλη να τή βάλη με το βέτο μεταφράζοντας το Βαγγέλιο και είδαμε το Δάσκαλο να τονέ μαλλώνει για τούτο. Τούς είδαμε να παρατούνε το «Νουμά» στήν τύχη του μήν κοπιάζοντας να τραβήξουν τρείς γραμμούλες για τή λογιή λογιή εθνικά ζήτήματα—τό φαρδουλικό, του Θείρισσου, τό μεταναστεφτικό, τούς πρόσφυγες κτλ.—παρά να περιμένουμε να τή φιλοσοφήσουμε μείς με τή κεφαλαία μας πραγματεβόντας τα πιο συντηρητικά από τή «Πάτρια» και φανερώνοντας τό «Νουμά» δίως αρχής.

Ίδου τό φαρδουλικό. Ο «Νουμάς» είχε χτυπήσει τό Φαρδούλη για να πολεμήσῃ τή δημοκρατία. Είτανε τότες τό πρώτο σοβαρό εργατικό κίνημα στήν Έλλάδα. Έπρεπε όλοι μας να πάρουμε θέρη από τόν Ήλιον άφτόν που άνάτηλε και να τονέ χαιρέτησουν οι ποιητές μας. Όμως έμεις ή ακαλή μερίδα του Έθνους όπως και ή ψυχρή μερίδα, τό μόνο θέμα που άρπάξαμε στάθηκε ή Φαρδούλης. Και καλόμας τόν κ. Σταθόπουλο να όνομάσῃ στο «Νουμά» οαικτόν θλαμά» τό πανώριο θέμα τής δύναμης έθνος λαού, πού βάζει τούς Θεούς του άπάνω σε μιά κάρικλα και τούς, πηγαίνει.—Τού είχαν κάμει οι Έλληνο στο Βολταίρο τόν καιρό τής επανάστασης. Θά τό κάμουμε μιά μέρα στήν Ψυχάρη. -Κ' έτσι βρισάμε όλο τό κίνημα βρίζοντας τόν κύρ Φαρδούλη. Μου φαίνεται πως ή δημοκρατία δέν είναι δά και κακό πράμα! Ποίος λίγο, ποίος πολύ, δημοκόποι (arrivistēs) είμαστε όλοι μας. Από αχριστιανική καλοσύνη δέν προσπαθούμε για τό συχαμένο Έγώ μας προσπαθούμε, λέει κι ή Ερμονας. Ο δημοκόπος θέλοντας κνέβη άνεβάξῃ μαζί του και δήμους και νούδες, και τό καταφέρει άν είναι άξιος και να βαγει άν είναι Φαρδούλης.

Τά ίδια και με τό ζήτημα του Θείρισσου Άν από μιάς αρχής είχαμε δομένο στο «Νουμά» ένκ πρόγραμμα για όλα, ένα αέναο δόγμα» πού λένε στο στρατό, ή «Νουμάς» θά έμπόδιζε τούς «δημοκοποπόνητες» και τούς «πριγκηπτικούς» νακούστουνε μίς τό στίτι του, κί άφτός τή γνώμη του θά τή δήλωνε με λόγια τέτοια. «Έθνος μου! Όθλω ή Πρίγκηπας να φύγη από τήν Κρήτη γιατί είναι περιτ-

τός. Όταν υπάρχουν Κρητικοί—άπό τούς καλούς—πού ξεμαχαίρονουμε για να τονέ διάξουνε θά πη πως δέν έχει καμμία δουλειά άφτός. Άς είναι κ' ένας Κρητικός; άς είναι και ή Βενιζέλος μονάχα. Σε καδός πού τσακώνεται Πρίγκηπας και Βενιζέλος, όλες μου οι συμπάθειες κλίνουμε με τό Βενιζέλο γιατί ή Βενιζέλος είναι λαός και ή Πρίγκηπας άριστοκρατία. Άς ύψωθῃ ή λαός, άς πείσῃ ή άριστοκρατία! Η Άριστοκρατία, Έθνος μου, είναι μεγαθήριο πού σε διαγκώνει και δέ μαρέσει να τό ταίξῃ με τή κόκαλα σου. Μεγάλο και τό ζήτημα με τούς πρόσφυγες. Ο «Νουμάς» (218) δέ θά έγραφε γι' άφτούς τις συνθειμένες λίξες τών άλλων εφημερίδων, αλλά θά τούς έλεγε: «Πρόσιζτε Πρόσφυγες! Μην κουβαλίστε στήν Έλλάδα. Δέ θά περάσετε άφτήνε πιό έφτυχιμένοι. Μπορεί και να σας στείλῃ στήν Άμερική. Μεινετε στή Βουλγαρία, ξεχάστε τήν πατρίδα σας, γενείτε κεί σοσιαλιστές και θα ζήσετε ήσυχοι. Άν πάλι δέν τό βαστά ή ψυχή του Έλληνα να δουλίθῃ για ζήνη φυλή κί όχι για τή δική του, τότε μείνετε λοιπόν άφτόυ, υποφέρετε όπως όλοι οι βαγίδες άδερφοί μας ως που ένα πρωί με τή δύναμή σας έρθουμε να σας κάνουμε περήφκους κί άπειραχτούς άν τούς Άγγλους. Δέν είναι κόμωμα άντρός τό να τρέξῃ με κρυφτός στα βρακιά τής μάνας σου γιατί ο' έδειραν άλλο». -Και τό Έθνος θά καταλάθει. Οι τρομαχτικές άφτές ιδέες θά τό ξάφνιαν και θά τό κουνούσανε.

Μήπως νομίζανε και οι μεγάλοι μας πως οι νέες κοινωνικές ιδέες είναι ακατάλληλες για τήν Έλλάδα και πως με τήν «εκαπαιδευτική (ρίξική) Μεταρρύθμιση» του κ. Ραμαθ είχαμε όλα; Μήπως οι μεγάλοι μας δέν πολυματιέθουνε στο Σοσιαλισμό; Η κακός είναι ή σοσιαλισμός ή καλός, έμεις οι Έρωμοί δέν έχουμε να τό ξετάσουμε. Άφτό ξετάστηκε και ξετάζεται σ' όλη τήν Έρώπη και τάποτίλεσμα είναι πού ή μισή Γαλλία έχει στή βουλή τῆς σοσιαλιστάδες βουλευτές να τή διοικούνε κί όλος ή πολιτισμένος κόσμος κομπάκι και ζυπνά με τό σοσιαλισμό. Ίσια ίσια γιατί άφτό γίνεται στήν Άγγλία—Ίδα μου άφτό πρέπει να γίνεται και τήν Έλλάδα. Όλα από τήν Έρώπη μαζί τή στέλνουμε με τόν ίδιο νόμο πού μιά φορά έμεις από τό Βυζάντιο τούς τή στέλναμε, όταν ίκεינו είτανε άκόμη οι άγριοθήρβαροι Γερμανοκίτες και τού λόγου μας οι φωτισμένοι Βυζαντινοί. Κάθε τούς τιλέγραφους, κάμε νσι τήν Έλλάδα ή βηλε φωτιά γύρο γύρο της για να μας χωρήσει

άπό ίκείνους κ' έτσι να μη φοβόμαι τή άξενικά δηλητήρια» όταν όμως θέλεις άκόμη και τή σύνορά σου με σιδερόδρομο να τή ενώσῃς μαζί τους τότε κάθισε και όλα περιμένε τα. Άς μη βάλῃ ποτές ή νούς μας πως έμεις θά βγάλουμε δικά μας, πως τώρα σε λίγο ή Έρωμιός θά κατεβάσῃ ιδέες, θά σκαρώσῃ καλλίτερα κοι.ωνικά συστήματα κί άφτά να παρεδεχτῃ. Λέτε να φτάξουμε σε τέτοιο βαθμό τελειότητας, και να ζανακάνουμε τόν κόσμο ελληνικόνε τραβώντας τον από τή μήτη; Έμφολο να γίνῃ κί άφτό άφού ζαναγίνε στο κλίμα μας; όμως θέλουμε φωσι κί προπάντων άνάγῃ πῆλα κί μπορούμε στο δρώμ τών Φράγκων διαβαίνοντας πρώτα πρώτα από τούς σοσιαλισμούς και τις άναρχίες τους για να τούς περάσουμε και να πάρμε μείς πιό γλήγορα στήν . . . εζιλίξη. Για τήν ώρα άς τούς πάρουμε καταπόδι για να μη μας σέρονε άφού! Άφού!

Τούτα όλα τή ξέρουν οι μεγάλοι μας και—σωπαίνουν. Άπό τή παλιά του; συρτάρια μόνε λόγια γλυκά μάς σερβίζουν κ' επαναστατικό τίποτις. Μά Θε μου δέν είχαν άυτόί όνειρα στή νιότη τους; Μήπως γεράσανε και δέν τό λέει ή ψυχῃ τους; Ποίος θέλει τό πεί για τό μεγάλο μας τό Δάσκαλο πού είναι τό καμαρί του σοσιαλισμού στή Γαλλία, πού στάθηκε τό πρωτοκλήκαρο του Ζολά στήν άπόθεση Ντρεϊφούς; Άφού αγαπά περισσότερο τήν άλλη του πατρίδα, κί θέσουμε και μεις τό Σκληρό επικεφαλής του καινούριου μας άγώνα γιατί ή Σκληρός δέν είναι για μας ένας άεπικριτής και φίλος» μόνε άλλα και ή άξιος άρχηγός μας. Κοιτάξτε τί θέρη ζωής έφερε άναμσά μας με μιά του άντιγραφῃ για τή θέση τού σημερινών πολιτισμένων κοινωνιών, περιώνωτας τούς δημοτικιστάδες του Έλληνισμού για τούς σοσιαλιστές τής φραγκίας και μαθαίνοντάς μας ποίολι αληθινά είμαστε. Κρυφά κρυφά άς κύψουμε κί άς τού φιλήσουμε τό χέρι!

Είναι ή δέν είναι τό γλωσσικό ζήτημα ένας πέρτας τού σοσιαλιστικού; Όπως ή καθέι που ζυπνά στόν τόπο μας λιγάκι παραπάνω από τούς άλλους πέφτε άναγκαστικά στόν κύκλο τών δημοτικιστών έτσι καθε ζυπνημένος έρωμιός σοσιαλιστής τής ξενιτειάς έρεβώνοντας τή ελληνική» μπαίνει χαρισμένος στο γρόψ μας. Έγα παραδειγμα τόν έαφτό μου που έγινε μαλλιαρός γιατί ποθόσα τότερο τό σοσιαλιστικό. Ο Ίδας έγινε—μας τό είπε προχτές—γιατί μισεί τή νύκτα και λατρεύει τή ζωή Όλοι έμεις τή ζωή θέλουμε και παντού τή γυρέουμε χω-

ΔΗΜ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΙ ΑΛΥΣΙΔΕΣ

Δράμα με τρία μέρη.

Η ΑΣΤΡΟΓΙΑ (άφροντας τό δισκο σέ κάποιο τραπέζι). Άλήθεια αυτό πού μόδλεγε μέσα ή κ. Ρωζάνη;
 Ο ΣΤΡΩΤΟΣ. Τί πράμα;
 Η ΑΣΤΡΟΓΙΑ. Τος ξάφνιασε ό λόγος σας; Τους θέματα; Φυσικότατο. Μά κί ή ήλιος θαμπώνει. Κί όλα τή μάτια δέν είναι καμωμένα να ναικνίζου τόν ήλιο...
 Ο ΣΤΡΩΤΟΣ. Και μου ζήτηνε να μη μιλήσω. Η τουλάχιστο, ά μιλήσω, να βγάλω τόν παράγραφο... έξείρει... τόν παράγραφο πού τόν πρόσετες έσύ

*) Κοιτάε φύλλο 274, 275, 276 και 277.

Όταν υπαγόρευες στόν πατέρα σου κί άντίγραφε τό λόγο μου...

Η ΑΣΤΡΟΓΙΑ. Όστε τή λόγια τή δικά μου τούς τρέμαζαν; Τά λόγια ένός κοριτσιού;

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ. Ναι, τή λόγια τής Άλήθειας. Γιατί όταν έβγαζες τή λόγια αυτά από τήν ψυχῃ σου, δέ μιλούσες έσύ, μιλούσε ίδια ή Άλήθεια με τό στόμα σου...

(Πάνη).

Η ΑΣΤΡΟΓΙΑ. Η κ. Ρωζάνη όμως δέν άπελίπεται. (Με κάμιο άισαρό παράνομο). Όταν τή διορθέσει, λέει. Και είναι ικανή να τή διορθέσει.

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ (τινάζεται πάνω, σά θυμωμένος). Η κ. Καλόκαρδου δέ θά διορθέσει τίποτα. Δέν είναι ικανή να διορθέσει τίποτα. Άδικα παίρνεται.

Η ΑΣΤΡΟΓΙΑ (χαρούμενα). Δέν είναι ικανή πιά;
 Ο ΣΤΡΩΤΟΣ (σοβαρά μ' ήρεμα). Όχι. Δέν είναι.

Η κ. Κορία αυτή δέν έχει τίποτα πιά να κάνει στή ζωή μου. Η ζωή μου είναι ζωή μου, άνήκει σέ μένα και δέ θά βάλω άλλονε να μου τή διοικήσει.

(Πάνη).

Η ΑΣΤΡΟΓΙΑ (σά μοναχῃ της). Έσπας λοιπόν τό σιδερόραχο τό κλωθι ή Λεοκάρδος και χαιρέται τή λευτεριά του τώρα...

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ (ζυγώνοντας τῆς). Τά σίδερα τής φυλακής του τή απάσανε κάμια τρυφερά χεράκια και κάμια κρνοδάχτυλα απάσανε τις άλυσιδες του. Και χαιρέται τή λευτεριά του τώρα, τή λευτεριά πού τού χαρίσανε τ' άπαλά και τ' άγαπημένα τή χεράκια, (Πάνοντας τή χέρι της και φιμώντας τα), τή βλοχήμενα τή χεράκια...

(Πάνη).

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ. Είπες τῆς κ. Ρωζάνης πως είναι δικά σου τή λόγια πού κάμανε άνωκάτουν τόν άντρα της και τούς συντρέφους του;

Η ΑΣΤΡΟΓΙΑ. Όχι.
 Ο ΣΤΡΩΤΟΣ. Έπρεπε νάν τῆς τό πεί.
 Η ΑΣΤΡΟΓΙΑ. Πως νάν τῆς τό πει άφού δέν είναι δικά μου?

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ (άπορώνας). Δέν είναι δικά σου.
 Η ΑΣΤΡΟΓΙΑ. Όχι. Δέν είναι δικά μου. Δικά σας είναι κί αυτά; Όπως είναι δικά σας καθε σέψη μου και καθε λογισμός μου, άξιωμα και καθε κουδέντα μου. Σείς με τή σόψά σας λόγια με μάλατε έτσι να σκέφτομαι κί έτσι να μιλω. Κί άν είπα κάτι τή στιγμή πού υπαγέρευα τό λόγο σας στόν πατέρα μου, τό κάτι αυτό δέν τδόγαλα από μέσα μου, δικό μου. Δέν είτανε, δέν τό άναγκνωρίζω για δικό μου.

Ειδωλολάτρης ξηρμος και καταφρονημένος
Απ' ύλους, δόμοι στη σπη της ύγιας μοναξιάς.
Δόμοι! Λογμάς αν ή θρησκεία θα ένοαζήσαι τάχα...

IV.

Η σιγαλιά μυριόχορδη λύρα. Τού Ήλιου οι άρχιδες,
Πού θάβεται στα πέριχρα, οά δάχρυλα χροσά.
Μιάν άρμονία σις πυδ κρυφές τις άισθησε. Συλφίδες
Οι σκέψες μου χροσόνουε στη νοσητή μοναξιά.

V.

Νύχτα! Πλανούμαι σις όχθιές του ποταμού!
Ολούθε! Αχ ό γλυκός Θεός οε ποιά βαθιά πηγή
Μένει νεκρός κ' άέδνητος; Ολόδυρα ή άρμονία
Εδώ άνηχει σάν ούρλιασμα και σάν κατάρτα εκεί

VI.

Τόν τραγικό τόν πόθο μου πού ξερείς ό Γαλήνη,
Απλώσου ως την ψυχή μου εόν βαθιά μες στη νυχτιά
Τη θεία τούτη! Σάλεμα δέν έχει άπόψε ή δίνη
Στά δρυόλαρα τά πράσινα και σ' άδρυρά νερά.

Σάν την κρυφή μας αδοηροί τη θέληση την άγιο,
Ολόλαμποι και πανοράει σάν δ,τι νοσταλγό.
Και τό θυμάμα θυρόνται κ' ή δόηση άκλονθάει -
Πνεύμα τό σύννεφο άίλιο στον ούρανό ψηλά,

VII.

Πηγές δέν είναι νά λουστώ κ' έλιές νά ξαποστάσω
Από τό χέρι της σεμνης Θεάς εδλογητέ
Νά με πλανήμαι τόνορο ψηλά και νά ξεράσω...
Δέν είν' ξεφύρα πνεύματα δέν είναι άδρες, σκέψ.

VIII.

Ιερή κεδρώνα δέξου με! Στους ίσκιους σου από κάτω,
Ίσκιος ένός κλαδώματος δικού σου ώραίου κ' εγώ,
Αδούθε ως και τό φρήμα τό κούτο του θανάτου
Γίνεαι κρήνη νέας ζωής και γίνεαι θείκη.

IX.

Κ' από τόν κόσμο πού έπιασε ή όργούσα ή φαντασία
Με πλάσματα πού τένειοε τό έδωσο μορφή,
Παντοίνος άπόδημος μένω. Μιάν έξορτα
Ζώνει την άγρια μου ύπαρξη στερφυρή και τραγική.

Οιμέ, κ' από τ' άλογογρά, τρικνημισιά πελίγη
Τών άκνονών έρχεται αποραχηκή ή φωνή.
Κ' άπόψε πού δια είναι ήσυχια, σ' αυτό τό λήφο άπάνω
Ο άποσταμένος οε βαθύν έπινο θα γείρω εγώ,

X.

Ιερή γή, κ' αν στείριεν ή μαγική πηγή σου
Πού άνάβρυσεν ένα καρμ πού πανοράτα ζοή,
Κ' αν τά μυμήσια σου τ' άφθατα κ' οι έπαικαίτοι ραοί
(σου
Ρημάχτηκαν άπό τού καρού την περιωμένη όργη,

Η ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Δηλοποιεί ότι κατ' άπόφαση του γενικού Συμ-
βουλίου συγκληθείται την 6 (19) Φεβρουαρίου ε. ε.
έν τῷ Καταστήματι τῆς Τραπεζῆς ή έτησια τα-
κτική Συνέλευσις τών μετοχών, είσ ήν παρακαλούν-
ται νά παρευρεθώσι οι κατά τό άρθρον 47 του κα-
ταστατικού δικαιούμενοι νά μετάρχωσιν αούτῆς κ. κ.

Οι κάτοχοι άνωώνων μετοχών θέλοντες νά λά-
βωσι μέρος είσ την τακτική ταύτην συνέλευσιν όφεί-
λονται κατά τό έδάρθρον 4 του άρθρου 51 του κατα-
στατικού δεκαπέντε ήμέρας τουλάχιστον πρό της έ-
νάρξεως τών συνεδριάσεων νά καταθέσωσιν έπί απο-
δείξει τούς τίτλους αυτών έντός μέν της Ελλάδος
είσ τό Κεντρικόν τῆς Τραπεζῆς; κατάσταμα ή τά ύ-
ποκαταστήματα αούτῆς εκτός δέ παρά τοίς εκεί άν-
ταποκριταίς της, ήτοι :

Εν Παρισίοις παρά τοίς κ. κ. Άδελφοίς Ρό-
τσιλδ. Βερολίνω παρά τῇ Εθνικῇ Τραπεζῇ διά τῆν
Γερμανίαν. Βιέννην παρά τῇ Βιενναίᾳ Τραπεζῇ Βέ-
ρσιν. Κωνσταντινουπόλει παρά τῷ κ. Α. Ζαφίρη.
Εν Θεσσαλονικῇ, Σμύρνῃ, Ἀλεξανδρείᾳ, Καίφω πα-
ρά τῇ Τραπεζῇ Ἀνατολῆς. Εν Κρήτῃ παρά τοίς
υποκαταστήμασι τῆς Τραπεζῆς Κρήτης.
Ἀθήναι τῇ 2)15, Ιανουαρίου 1908.
Ο Διοικητής
Στ Στρούιτ.

τό πρώτο σκαλοπάτι της δόξας σου θάνα ή άγάπη
μου...

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ (νιασμένα). Τ' είν' αούτά πού λές;
Δέ συλλογίζεσαι ;...

Η ΡΩΞΑΝΗ. Τι νά συλλογιστώ ; Την Άστρού-
λα νά συλλογιστώ ; Η Άστρούλα είναι άδερφή μου,
την αγαπώ σάν άδερφή μου την Άστρούλα, και
δέν με νοιάζει νάνοίξω την καρδιά μου μπροστά της.

Η ΑΣΤΡΟΥΛΑ (κονιάει τό κεφάλι της με τρόπο
πού ούτε νά ή ούτε ό χι νά λέει. Έπειτα πάει και
κάθεται οε πολυρόνο, στο βάθος της σπηνης κι άκ-
νομυμπίνας τόν άγκωνά της σ' ένα τραπέζια, βα-
σταίνει με τά δυό της χέρια τό κεφάλι της).

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ (πούχει παρακολούθησε με τη μα-
τιά του δια τά κινήματα της Άστρούλας). Ζώνει πιά...

Η ΡΩΞΑΝΗ. Όχι. Θα μου τό κάνεις αούτό πού
σου ζητάω. Αν άποτύχει ό άντρας μου, δέν με νοιά-
ζει εσά νά μήν άποτύχεις. Γιατί σ' αγαπώ, τό ξε-
ρεις πόσο τρελλά σ' αγαπώ, και θέλω δοξασμένο νά
οε δω, πάντα νικητή νά οε βλέπω. Ναί, Δίμο μου.
Πές τό ναί, Δίμο μου.....(κάνει νάν τόν άγκαλιάσει,
ό Στρωτός τραβίεται). Αυτήσου με, πές τό !...

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ. Άδύνατο! και λυτάμαι γι' αούτό...

Η ΡΩΞΑΝΗ (κλαίμενα). Έπαφα λοιπό νάχω την
παραμικρότερη δύναμη πάνου σου ; Άλλοτε, τίποτα
δέν μου άρνισούνα. Ό,τι σου ζητούσα,πρόθυμος νάν
τό κάνεις. Και πολλές φορές τόκανεσ και χωρίς
νά σου τό ζητήσω, μαντεύοντας την επιθυμία μου.
Μά τότε μ' αγαπούσες, τότε λογαριάζες πώς θυάλασα
δ,τι πολυτιμώτερο έχει με γυναικία γιά χάρη σου.
Είςουνα καλός τότε, Δίμο, είςουνα άγγελος γιά μέ-
νανε. Τώρα, πάει πιά, ή ψυχή σου νεκρώθηκε, τά
λόγια μου δέν φτάνουν ίσαμε κελ,σοο ευανά κι αν ελ-
γαι, με όση άγάπη κι αν τά ραντίσω, με όσα δά-
κρυα κι ά συντροφισούνται. Δέν μ' αγαπάς πιά, Δίμο,
τό νιώθω....

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ (σταναχωρημένα). Όχι! Άσε; τα
πιά....

Η ΡΩΞΑΝΗ. Δέ σου ζητάω τίποτα, Δίμο, σου
τό διακονεύω.....(γονατίζοντας μπροστά του κι άγκα-
λιάζοντάς του τό γόνατα. Η Άστρούλα σημάωντας
έξωφου τό κεφάλι της και βλέποντας τη σπηνη αούτή,
κάνει κάπου κίνημα πού φανερώει άδηά, σηκώνεται
από τη θέση της, τραβίει προς τό πάνω, κάθεται κι
άγκυνάει νά παύει ήσυχά τη Nocturne του Cho-
pin. Op. 37, no 1 — sol mineur). Αυτήσου με,
Δίμο μου.....Θυμώσο τις εδύχοιμένες συμμέσ πού

δλοένα λές πώς σου χάρισα. Αυτήσου τη Ρωξάνη
σου.....

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ (βοηθώντας τη νά σηκωθεί). Ρω-
ξάνη...Τι έπαθες ; Δέ συλλογίζεσαι ;..... Αν έρθει ό
Καλόκαρδος ;

Η ΡΩΞΑΝΗ. Κι αν έρθει ; Ποίος τονέ λογαριά-
ζει ;.....Προχτές άκόμα κάτι θέλησε νά μου πει γιά
σένα, κάτι λοξά λόγια μούρησε, και δέν του τό άρ-
νήθηκα, όχι. Κι αν τόν αγαπώ, τού είπα, και οε πεί-
ραζε, θέμωνα πρόθυμη νά φύγω από τό σπίτι σου.
Και θάφευγα σ' άλήθεια, α δέ συλλογιζόμωνα πώς
θόδλαψτα, όχι τόν άντρα μου, μά σένα, αν άκου-
γότανε έξω τέτιες μέρες, οε παραμονές έκλογών, πώς
ή γυναικία του Καλόκαρδου έφυγε από τόν άντρα
της, γιάτι αγαπούσε τό Στρωτό.

(Πάγη. Ο Στρωτός οίχηται κονρασιμένα οε
μά πολυρόνα. Η Ρωξάνη διορθώνει τά
μαλλιά της. Η Άστρούλα όλο και
παύει σιγαλά και κοιμένα).

Η ΡΩΞΑΝΗ (παγαίοντας κοντά στο Στρωτό).
Α δέ οε συγκινεί ή άγάπη μου, θα οε συγκινείζει
έλπίζω ή λογική.

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ (άπορώντας). Η λογική ;
Η ΡΩΞΑΝΗ. Ναί, ή λογική. Άγωνίζεσαι γιά

“Ο ΝΟΥΜΑΣ”

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΗ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Για την Αθήνα Δρ. Β. — Για τις Έπαρχίες Δρ. Γ.
Για το Έξωτερικό Φρ. Χρ. 10.

Για τις έπαρχίες δεχόμαστε και τμήματα (2 δε. την τριμηνία) συνδρομητές.

Κανένας δε γράφεται συνδρομητής ε δι στείλει μπροστά τη συνδρομή του.

10 λεπτά το φύλλο λεπτά 10

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στά κιάδκια (Σύνταγμα, Όμολοια, Έθον. Τράπεζα Έπ. Οικονομικών, Σταθμός Τροχιάδ-δρομου (Ακαδημία), Βουλή, Σταθμός Υπόγειου Σιδηρόδρομου (Όμολοια), Στά βιβλιοπωλεία « Έστιας Γ Κολάρου και Σακέτου (άντικρυ στη Βουλή).

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Βούργαροι και Ρωμιοί διπλωμάτες — Έντός ή έκτος; — Τò ποιητικό συλλαγητήριο — Ο Παλαμικρόπουλος — Οι Ένορκοι.

Ο ΕΥΚΟΛΟΣ πατριωτισμός της φημεριδογραφίας και των κερειδών, ο πατριωτισμός της ρούγας μ' άλλα λόγια, βρήκε πάλι την ευκαιρία να ξεφαντώσει τούτες τις μέρες με την ιστορία του Ρίζουφ, που τονε δίρισε δώ ή Βουεγαρική Κυβέρνηση διπλωματικό της πράχτορα και που όσο κι αν είναι διπλωμάτες δεν παύει νίναι και Βούεγαρος κομτατζής.

Η Έλληνική Κυβέρνηση, φωνάζανε, Έπρεπε να μη δεχτεί το διορισμό του. Η Έλλ. Κυβέρνηση πρόθεος. Η Έλλ. Κυβέρνηση πρέπει να πείσει. Η Έλλ. Κυβέρνηση (δεν το ελπιανε αυτό, με μάζ αφήσανε νάν το κιάδουμε, με τις άμωσιές που γράφανε βρήζει στην άνάγκη να κηρβέει και τον πάλεμο στη Βουεγαρία Γ Τού κάκου ένας γραωστικός Ρωμός, ο Κομμαριανός, που δημοσιογράφησε χρόνια στη Βουεγαρία και βελονεται κι αυτός πρόσφυγας τόρα έδδ, τού κάκου με κάποι άμφρο του μάζ βεβαίωσε πώς όλοι σήμερα στη Βουεγαρία είναι κομτατζήδες, από τον 'Ηγεμόνα Ιωανίς το τελευταίο χαμίλη. Ο πατριωτισμός της ρούγας δεν τί άκουος, γιατί ποιά ό τέιος πατριωτισμός δεν άκουει τη λογική. Και οι φωνές και οι βροσιές και τή βογγητά Έσκολου-θήσανε.

Αυτοί οι κ. κ. πατριώτες θά μάζ δώσουν την ατρία να ζουλόμενα και να μακαρίσουμε τη Βουεγαρία που τιάώθηγε νήχι κομτατζήδες τους διπλωμάτες της, ένώ ή πατρίδα μάζ έσκολοποιήει νήχι άνδρα νεροκολοκίνδες για διπλωμάτες.

κάποι μεγάλο και έερδ σκοπδ και θέλεις να πιτύχεις. Ο ΣΤΡΩΤΟΣ. Βέβαια. Όχι όμως για τον έαυτό μου.

Η ΡΩΞΑΝΗ. Τò ξέρω. Θέλεις να πιτύχεις για τους άλλους, για νάν τους δεις ευτυχισμένους, για να ικανοποιηθείς στο τέλος και συ που αφιέρωσες όλη τη ζωή σου, όλη τη δύναμή σου σ' αυτούς το σκαπός....

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ (που άρχινάει να την προσέχει). Καλά πού το λές. Όστε ο έρόμός μου είναι χαραγμένος και τίποτα δεν μπορεί να με βγάλει απ' αυτόνε....

Η ΡΩΞΑΝΗ. Καλ πιαός σου ζήτησε να βγεις από το έρόμό σου; Να λοξοδρομήσεις λίγο, σου ζητάμε, για να περάσεις το χαντάκι που βραχεται άνάμεσα. Έπειτα ο έρόμός σου πιά θάναι έσιος και δεσχαμένος....

(Πάνη).

Η ΡΩΞΑΝΗ. Μένοντας έξω από τη Βουλή, τί κάνεις; Τίποτα. Κανένα θετικό αποτέλεσμα δεν μπορείς να φέρεις. Πρέπει να μπεις με κάθε τρόπο στη Βουλή για να μπορέσεις από και να εφαρωσιεις τις ιδέες σου, να δώσεις άρα κα σ' ενερό σου....

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ. Νάπατήσω τή λαδ για να γίνω

Κι άντι να γιομίζουμε τον άέρα με βροσιές και με άνοησίες, πατριωτικότερο είναι να παρακαλέσουμε τή μεγαλοδύναμο να μάζ δώσει τέτοιος διπλωμάτες από τον Ρίζουφ, όηλ. διπλωμάτες κομτατζήδες, κι ως μη μάζ τους δέχονται οι καμιά Αλόη.

ΕΝΤΟΣ ή έκτος; Να ή πολιτική κωμωδία της περα-ραμμένης βεμάδας. Αήλ. θά πραιτηθεί ο Σιμόπουλος μέσα στη Βουλή ή έξω από τη Βουλή; Μπορεί και να μην πραιτηθεί καθόλου ο Σιμόπουλος, με πάντα ή κωμωδία της πραιτήσης του, που βράσταε τριάντα μέρες και τριάντα νύχτες ελ μέινει ως τή χαχαχτηριστικότερο σημάδι της έλευσιής μας πολιτικής καταστάσης.

ΕΙΤΑΝΕ να γίνε και φοιτητικό συλλαγητήριο για τή Ρίζουφ, με δέν έγινε. Τόσο τή γερέτριο. Η φοιτηταρία έχει άνακατευτεί ως τόρα σ' όλα τή ζητήματα, έσωτερικά κ' έξωτερικά, και μόνο τή έπιλωματικά ζητήματα δεν καταπίσιτηκε ακόμα. Έπρεπε να τή καταπιαστεί κι αυτό για να βλεπάμε πώς θάν τα καταφέρνε. Με τή συλλαγητήριο αυτό, μπορεί να πεί κανείς, θά ξεταζότανε ή φοιτηταρία μας και στή «Διεθνές δικαίονο.

Σ' ΟΧΤΩ χρόνια καταδικάστηκε προχτές από τή Καουρηδικείο ή Παπαμικρόπουλος γιατί έρηξε πέσει μια μπόμπα στη Βουλή με τήν καλή πρόθεση να τινάξει τους πατέρες τού Έθνους στην άέρα. Η ποιηή κήρθηκε βαριά από τόν κόσμο. Έμεις, τή εναντίο, τή βρίσκουμε παραπολύ άλαφριά, αφού ή μπόμπα δίν έπινας. Άν έπιανε ή μπόμπα τότε, φυσικά τή όχτώ χρόνια θάτανε ποιηή βαρύτερη.

ΟΙ ΕΝΟΡΚΟΙ, λέει, φανήκανε τόσο άγριοι για να χτυπήσουν τή κακό αυτό, πριν ακόμα γεννηθεί στην τόπο μας. Οι Ένορκοι όλοι στη δίκη τού Παπαμικρόπουλου έιντουσαν τραπέζιες, έμποροι κλπ., όηλ. νοικοκυραίοι που κοιτάζουν τις δουλιές τους, και που το κιασιστήε τους βοηθάει νάν τις κοιτάζουν με τήν άεσηή τους. Γιατί λοιπόν κι αυτοί να μιν τή προστατίψουν τή τέττο «καθεστός;»

ΓΙΑ ΕΝΑ ΚΟΙΝΟ ΚΑΙ ΓΙΑ ΕΝΑ ΔΡΑΜΑ

«Είναι κάποιοι κοινωνικοί νόμοι, από τήν ιστορία ή από τή φύση βαλμένοι, αδιάφορο, κάποιοι νόμοι, που λειτουργούνε σά φυσικοί, γιατί κι αυτοί δεν κρέμονται από τή θέληση τού ατόμου, κι αυτοί μάζ λίνε, άνάμεσα σ' άλλα, πώς ο άνθρωπος δεν έρχεται για να περάσει τή ζωή του αφέντης τής μοναξιάς. Ο άνθρωπος είναι υποταχτικός τής συντροφιάς, ο άνθρωπος για νάφεντιψή πρέπει να υποταχτεί στο νόμο που μάζ κυβερνά. Αυτός είναι και τού καλλι-

πουλετής; —

Η ΡΩΞΑΝΗ. Όχι. Δέ θά τόν άπατήσεις. Θα σουηολογηθείς μαζί του. Θα δείξεις πώς τραδιέσαι απ' αυτούς, για να μπορέσεις ύστερα να τόν τραθήξεις με τή μέρος σου, να τόν άνυψώσεις έπου και ού στέκειας....

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ (στοχαστικά). Άξίζει νάν τή μελετήσεις κανείς τήν ιδέα σου.... (Τò πρόσωπο της ΡωΞάνης δείχνει χαρά).

(Μουσική ο ΚΑΛΟΚΑΡΔΟΣ).

Ο ΚΑΛΟΚΑΡΔΟΣ. Αϊ, λαίπόν; Τά ταιριάζατε; Δέχεται ή άγαπημένος ο Δήμος να κερδίσουμε τήν έκλογή; (Η Άστρούλα παύει να παίζει πιάνο και προσέχει σά λόγια τους).

Η ΡΩΞΑΝΗ (χαρομένη). Βέβαια! Βέβαια! Παράδεχτηνε!...Τò βρήκε πώς είναι λογικό να μην τή πεί τή βαριά κείνα λόγια, να μαλακώσι λίγο κι άλάκαρο τή λόγο του....

Ο ΚΑΛΟΚΑΡΔΟΣ (τριβοντας και χτυπώντας τις παλάμες του). Μά τότε να γιορτάσουμε από τόρα τήν έπιτυχία άλάκαρου του συνασμού μας....Τότε είμαστε κ' οι δέκα μέσα...Ζήτω ο Δήμος, ζήτω!... Έτσι μουχρηται να βγω; στή μπαλκόνι και να ξεφωνήσω σάν τρελλός πώς ο Δήμος δέχτηνε....

τέχνη ο έρόμος άνίσως και ή μούρα του για μεγάλια τόν έρζει. Πρέπει να ξεπολύση τή εγω του μέσα σά εγω των άλλων, κι' όχι μονάχα να τού φτάνη πώς δίνει στους άλλους μιάν ύψηλή συμνήνηση στιγμής, με να γίνη τέργανο μιας άλήθειας, που χρησιμαέει σε κάποια κοινωνική προκοπή, γενική, πέρ' απ' τή εγω του.

Μ' αυτά τή λόγια μάζ έρζει ο Παλαμής τή θέση τού ποιητή στην κοινωνία. Και πράγματι ή ιστορία τής φιλολογίας μάζ λέει πώς οι ποιηταί στάθησαν πάντα άπόστολοι ή προφήτες μιας κοινωνικής ιδέας. Τά ποιητικά έργα, όσα αξίζουον τίνομα, άγγίζουν πάντα και κινούν κοινωνικά ζητήματα, είτε τή θέλει ο ποιητής ή όχι. Αυτού σίμγει με τή φιλόσοφο. Συνειδητά ή άσυνείδητα, όπως κ' εκείνος, γίνεται ο άπολογητής ή ο πολέμιος τού καθεστώτος, όσο ο κοινωνικός άγώνας στρέφεται πάντα στη συντήρηση ή στην άνατροπή του, άναγκαία κι ο ποιητής βοηθά ή τόνα ή πάλιο. Έίτε τή θέλει είτε δέν τή θέλει, ή δέχνει τήν ιδέα του φανερά είτε τήν κρύβει, αυτή ξεβανίει από τού έργο του. Κ' εκεί ακόμα πού, καθώς λ. χ. σά τελευταία δράματα τού Ίψεν, ο ποιητής θωρακάνεται πίσω από μιάν άπόρροπη άυστηρή άμεροληψία, που μάζ προβάλλεται ένα πρόβλημα, χωρίς ούτε μιάν νύξη για τήν τελική τού λύση, τή άποτέλεσμα είναι τή αυτό. Η κοινωνία μόνη της δίνει τή λύση του με τήν εξέλιξη της ή ιδέα μάζ δείχνει τή διεύθυση της με τήν έκταση που παίρνει στή ζωή, απ' τής όποιας τή σπλάχνα βγήκε. Γιατί ή ιδέα δέν είναι κάτι τι άύθπαρκο, αλλά ή άντανάκλια της πραγματικότητας; στή πνευμα τού ποιητή, που αυτός, είτε με τή προφητικό του έυστικτο, είτε με τή θετική του σκέψη, τήν άντελήθη πριν εκείνη δείξη άόρη φανερά τήν ύπαρξη της στή ζωή, στην κοινωνία. Αυτή είναι ή δύναμη τού ποιητή, ή θέση του, ή δράση του στην κοινωνία, να άσφραίνεται, να προαισθάνεται τί κλώθεαι μες τόν κοινωνικόν άέρα έναν άγώνα, μιάν άνατροπή, που κρυφακίει στή έθνος του, στην κοινωνία, ο ποιητής— φιλόσοφος τήν έναερκάνει μες τή σκέψη του, σά φτερά των στίχων του, μες τις σκηές τού δράματός του σκορπά τή σπόρο τους και τή ζίζάνια στή περιβάλλον, απ' τώποτό τή μάζεψε με τή προορατικό του, δίχως άλλος να τή νιώση. Έτσι εκπληρώνει τόν προορισμό του, γινόμενος σταθμός στην προκοπή τής κοινωνίας έτσι οι Σίλλερ και οι Φίχτε γίνονται έλευθε-

Η ΑΣΤΡΟΓΑΑ (σηκώνεται έξαφρον πάνω και φωνάζει άγριμένα). Όχι!...Όχι!...Δέ δέχτηνε τίποτα!...Δέν άκουσα να δεχτεί τίποτα!...Δέν μπορώσε να δεχτεί τίποτα!...Όχι!...Όχι!... (Φεύγει τρέχοντας. Ο Καλόκαρδος κ' ή ΡωΞάνη τήν κοιτάζουνε σαστισμένα. Ο Στρωτός κοιτάζει σκεπτικός τή πάτωμα).

(Κλεινει ή σκηνή).

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

Στό σπίτι τού Στρωτιδή, απαράλλαχτα ύπιος και στο πρώτο μέρος. Μόνο σά γράμματα που βρισκονται κάτω από τήν είκόνα τού Στρωτιδού είναι κολημένη κορδέλλα άσπρο χαρτί στή λέξη «ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ» κ' έτσι διαβάζεται μονάχα «ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ».

Άλάτα στή μέση τού τραπέζιου, άναμένη, με πράσινο χαρτένο κατωφλιού.

Η ΑΣΤΡΟΓΑΑ (κάθεται σέ καρέλα, σιμά στή μεσιανό τραπέζι, σκυμένη πάνω σε μιανό άμορφοδε-

ρωπες του γερμανικού έθνους, ο Ίψιν αναμορφωτής της υπερβόρειας κοινωνίας.

Τόσο και μόνο. Οι μεταρρυθμίσεις, οι ανατροπές, οι αναμορφώσεις δεν είναι έργο ατόμων ή στενών κοινωνικών κύκλων, αλλά το συναγόμενο, η νίκη εξεγέρσεων αλόκαιρων τάξεων, που οι υπάρχουσες κοινωνικές συνθήκες τους πιέζουν την ελεύθερη ανάπτυξη της ζωικής τους ενέργειας, της παραγωγικής δύναμής τους. Ο άγώνας πάντα πάλη τάξεων, που πολεμούν για τη χειραφέτησή τους και οι πνευματικοί μαχητάι αυτών των τάξεων οι ιδεολογικοί απολογητάι αυτής της πάλης. Ο Λέσσιγκ και η κλασσική γερμανική φιλολογία είχαν η πνευματική μορφή της πάλης της γερμανικής άστικώς κοινωνίας προς άνώφεσή της. Ο ρωμαντισμός των αρχών του περασμένου αιώνα η παρόμοια μορφή της αντίδρωςας φεουδαλικής άριστοκρατίας με όλον το μυστικισμό, σύμπτωμα ξεπέφτους τάξης, με τη λατρεία και νοσταλγία του μεσαίωνα, όπως και σήμερα η νεορωμαντισμός με τὰ υπερσοσια και τὰ υπερπέρβραν και τον υπερατομισμό του ίδρυτου του Νίτσε, την τάση προς τὸ μυστικιστική και μυθική, που σβύνει μέσ τέρπαγια μια δημιουργική ιδιοφυία, ως ο Χάουπτμαν, γνωρίσματα κατηγορησας κοινωνίας.

Κι ο άγώνας του νορβηγίου δραματικού για τη ήθικη άνώφωση του άτόμου, τί άλλο είναι παρά η φιλολογική μορφή μιας επανένστασης κατά της καθιερωμένης και παραδομένης ήθικής της κυριαρχούσας τάξης των συντηρητικῶν και των παστώρων, που πνίγει τη δροσιά του σκανδιναβικού κόσμου; Κ' η χειραφέτηση της γυναικός σ' αυτόν δέν είναι ανατροπή ενός καθεστώτος, σάρωμα των στερνών λειψάνων μιας φεουδαλικής κατάστασης, άριστοκρατικῶν αρχῶν πὸς η γυναίκα είναι πασαμένη μόνο για τον άντρα, χωρίς αὐθπαρχη ήθικη ζωή και ὕλικη ανεξαρτησία; Κ' η λύση του ζητήματος αυτού στέβεις χωρίς δέν είναι η νίκη άστικῶν ιδεῶν, πόχουν τὸ λόγο τους σὲ ὕλικες ανάγκες, πὸς η εργασία δέν ταπεινώνει, δέν ξευτελλίζει τη γυναίκα; Νική που άλλαξε τη μορφή της κοινωνίας, που έσπερε σὲ τραπεζικὰ ή δημοσία γραφεία την κόρη του σενατόρα, του γερουσιαστή πλάι στην κόρη του υπαλλήλου και του μικροπώρου, που επιτρέπεται στη γυναίκα του σουηδου ὕπουργου νὰ κόνει σὲ δημοτικὸ σχολειὸ τὸ μαθημα της, όταν εκείνος συνεργάζεται με τὸ βασιλεία.

Όσο κι αν τὸν ξαίρεις απ' την Πολιτεία του

μένο βιβλίο και διαβίξει σιγά, χωρίζοντας κάθε λέξη).

Σάλνευδ ο Λεόπαρδος
μέσ σὲ σιδερόφραγο κλουβί
και πεντάμορφη εἶταν ἡ αγράδα του
και ή ὀμορφάδα του εἶταν ἀπὸ κῆμα
κι ἀπὸ μαύρη νύχτα άστραφτερή.

(Για λίγο πᾶει. Ὑστερα σηκώνοντας τὰ μάτια της άψηλά, απαγγέλει κάπως δυνατώτερα)

Και εἶτανε σά νὴ γινώριζε
σίδερα, μηδὲ σλαβιά,
μήτε του κλουβιοῦ την καταφρόνια
μήτε τὸ ραβδί του δαμασκή,
μήτε ὀλόγυρα τὸν ὄχλο
τὸν ξεφαντατή.

(Ἄλλη πάγη. Ἡ Ἀστρούλα σηκώνεται ἀπὸ την καρέκλα, παγαίνει άγοπερπατώντας, σὶζει με μαχαιράκι πὸν βρίσκει κάτω κει μὰ λουδοά άσπρο χροτί ἀπὸ τὸ τέλαρο του τραποδοῦ, ύστερα παίρνει καρέκλα, την παγαίνει σιμά σὲ μοσανὸ τοίχο, κάτω ἀπὸ την εἰκόνα του Στροουῦ, άναβαίνει πᾶνον σὲν καρέ-

κ' ο θείος Πλάτων, ο ποιητής έχει βαθείς τις ρίζες του σὲν κοινωνία. ο λόγος κ' η ἰδία του είναι πάντα ἡψὲ πλανούτερος σ' ὀνομα. Καί συντελεί εἶτε σὲ μια προκοπή, εἶτε σὲ σταμάτημα του, σὲν πρόοδο της ζωής ή σὲ ὀθραβο της πρόληψης, της άρνησής της. Κ' ἐκεί που άκόμα οὔτε καν τὸ θέλει, οὔτε τὸ εσκέφτηκε, οὔτε ἴσως τὸ ραντάσθη, η ἰδέα του ἔχει αὐτὸ τὸ φυσικὸ της τέλος, θά σπάσει ως μὸμπο μὴ θὰ στηρίξη, θά στεριώσει. η κρίνει, η διακατολογεί, η ἀπλῶς διατυπώνει την τάση, την προσπάθεια, τὰ ἰδανικὰ μιας κοινωνίας, τὸ πὸυ τραβῶν αὐτὰ, που ἔκτείνονται, που φτάνουν, σὲν προκοπή ή σὲ χαμό, σκαύψωμα ή σὲ ζέψεμα της μάς δίκε μετρο νὰ τὸ κρῖνομε τὸ έργο.

Νὰ κρίνη η νὰ ἐξυμνήση, δέν τὸ πιστεύω νάταν κει ο σκοπὸς του Νιρβάνα με τὸν Ἀρχιτέκτονα Μάρθα. Σαν καλλιτέχνη; γνησιώτερος, τραβήχθηκε απ' τὸν τρίτο τρόπο, τὴ διατύπωση ενός περιβαλλόντος μονάχα. Ἡ ἰδέα του έντηλε ἀπὸ τὴ ζωή τριτηγῶ του, ἐδημιούργησε, ἐσαρκωσε ἀπὸ κείνη. Ἐνα ὄνειρο άριστιότητος ζωής τὸν κυνηγοῦσε κι αὐτὸ ἐπιχείρησε νὰ τὸ συλλάβη σὲ μια πλάστικη μορφή, νὰ τὸ ζωντανήνη μες την κοινωνία. Καί τούτη του προσφέρθηκε μ' ὀλο τὸ ὕλικὸ και τὸ πνευματικὸ οικοδομημα της, ρηχῆ και ἄβασθ ἰσωτερικῶς, φρούδα και ματαιη, ἐπιπόλαιη, χωρὶς άνωτερη προσπάθεια, χωρὶς μια βάζαν ήθικη κ' ἰδανικὰ γενναία. Τὰ ἰδανικὰ της κατ' ἀνάγκη ὄφειλε νὰ ἐσαρκῶση ο αρχιτεκτων Μάρθα. Ἡ ὄρωπιότητα της ζωής, τὸ ὄνειρό του, νὰ οικοδομηθῆ σὲ τὴ βῆσα, που ὡσφένεται και τένετρο αὐτης της κοινωνίας. Σὲν προσπάθεια του Μάρθα κορυφώνεται η προσπάθειά της, σὲ πρόσωπο της Μίνας κρυσταλλώνεται τυπικὰ η ἀντίληψη της γυναικός; κ' η θέση της σ' αὐτὴ την κοινωνία. Μια σάτυρα της πὸ γυμνή ἄδυνατο νὰ φαντασθῆ κανέναν.

«Νὰ κάνουμε τὴ ζωή ὠραία είναι τὸ καθήκον όλων μας». Σ' αὐτὰ τὰ λόγια συγκεντρώνεται η ἀντίληψη της ζωής του Παύλου Μάρθα. Ἰδανικὸ ὠραίο και μεγάλο, που ο καθένας, που ἐπάλεψε σ' αὐτὴ τὴ γῆ, θὰ τὸ ὑπογράψη. Μὰ πὸς γυρίζει, πὸς πασχίζει νὰ κάρη τὴ ζωή ὠραία ο Παύλος Μάρθα; Με τὸ νὰ μὴν τὴν ἀγγίξη αὐτὴ ἡ δυστυχία με κῆμικη μορφή της, μὴν τὴ μολώνη η σύγκρουση με τὸ χτύπημα της Μοίρας, ο πόλεμος με αὐτὴ μὴν τὴ υτγγύση. Ἡ δυστυχία άσχημίζει, ξευτελλίζει, ταπεινώνει, ἀτιμάζει τὴν ψυχή, πιστεύει ο ἀρχιτέ-

κτων Μάρθα και ο άγώνας στέρεται εναντίο της, ὅπου τὴ βρῆ, τὴν ἀντικρῶση. Μὰ ο άγώνας του σὲ τί συνίσταται; Σὲ τὸ πάλαιμα, σὲ νίκημα της δυστυχίας; Σὲ τὴ γενναίότητα του ἀντικρῶσμάτὸς της, πρότωπο με πρόσωπο, σὲ ἀψήφημα της, σὲν ἄντληση δυνάμειος ἀπὸ τὸ καθῆ χτύπημα της; Ἡ δυστυχία άσχημίζει και τὸς δυνატότερους. Μὰ πὸυ είναι οί δυνάτοι σ' αὐτὸ τὸ δράμα; Είναι ο ἰδιος ο Μάρθα ενάς απ' αὐτούς; Καί εν' άσχημία για τὸ δυνάτο η δυστυχία; Τέτιο είναι για τὴν κοινωνία του; κι ὡς άσχημία ένα μεσο ἔχει η ψυχολογία της κοινωνίας αὐτῆς εναντίο της: τὸ κρῖψμό της. Τὴν ὀμορφιά θέλει νὰ δέληνη και νὰ βλέπη η τάξη, που ἀνήκει ο ἀρχιτεκτων Μάρθα; τὸ ὅπλα της άδραζει και πολεμὰ τὴν άσχημία της δυστυχίας: Κρῖβοντάς τη ἀπὸ τὰ μάτια τὼν άγαπημένων του. Κ' ἔτσι με τὴν ἀρχὴν αὐτή, ὡς βῆση της ζωής του, τραβὰ σ' αὐτὸ τὸ δρόμο του, που φέρνει αὐτόσ οὔτε τὸν νοιάζει, τί γκερμίζε, τι συντρίβει γύρω του αὐτε τὰ βλέπει, τὸ ὄνειρο της ὀμορφίας, τὸ ἰνδάλμα της εὐτυχίας κηρύττει ο καλλιτέχνης ο ἄνθρωπος; ἀδύναμος νάγαλιάρη τὴ σκληρὴ ἀλήθεια, ἀπὸ τὴν άρηστή της πᾶνετα απ' τῶραξό ψέμμα. — Μὰ στάσου, θὰ μὸυ πῆ κανείς. Ξέρηξες τὸ ἀναγκάσιο ψέμμα. Ὅχι δέν τὸ ξεγῶν ὄσο βοηθὰ αὐτὸ σὲ συντήρηση της ζωής, είναι ἀναγκαίο βέβαια. Ἀλλὰ ο Παῦλος Μάρθα δέν τὸ πέρνει ὄπλο του ὡς τέτιο. Νὰ συντήρησῆ τὴ ζωή σκοπὸ δέν ἔχει ὠραία θέλει νὰ τὴν κάρη μόνο, τὸ πὸς ἀδιάρθο, αὐτόσ είναι, μάς λέει, ο προορισμός της. Ο ἡρωισμός του είναι νὰ δέχεται τὰ χτυπήματα της Μοίρας, σὰ μὴν ἄσπιδα ἐμπρός σὲ πλάσματα που ἀγαπᾶ, ἐμπρός σὲν εὐτυχία που τὴν παραμυθεύει η συμφορά». Ποιὸ είναι τὸ τέλος του ἡρωισμοῦ αὐτοῦ η κατατροπή του δράματος τὸ δέληνη. Μὰ η συμφορὰ που φερβίζει τὸς άγαπημένους του ποιά είναι; Ὁ θάνατος και ο χαμός του πλοῦτου. Νὰ κρῖψη κανείς ἀπὸ μια γρηὴ μητέρα τὸ θάνατο του γιοῦ της, τὸ έννοσὶ καθένος ἡρωισμὸ μεγάλο δὲ χρειάζεται για νὰ τὸ κάρη. Νὰ κρῖψη ἀπὸ τὸν πατέρα του τὴν ἀλήθεια της ἀπελπιστικῆς κατάστασής του, λογικὸ ἔπισης. Ἀλλὰ η ἐνεση της μορφής, γιατί: Για νὰ πεθάνη ἀνόδυνα μες σ' ένα ὠραίο ὄνειρο ὅτι θὰ ζήση; Σ' αὐτὸ χρειάζεται ἡρωισμός, ἀλήθεια, ὅπως κ' ἡρωισμός χρειάζεται νὰ σὶρη ἀπὸ μια στέγη, που θὰ πολυηθῆ, τὴν ἐρωμένη του και νὰ πέρη νὰ πνιγῆ μὲζ της για νὰ τὴ λυτρώση ἀπὸ τὴν δυστυχία,

κ' αὐτὸ σημαίνει νὰ χέρια της πασκίοντας νὰ φτάσει τὴν καρέκλα με τὸ μαῦρα γράμματά αΜὲ την Ἀλήθεια — Για τὴν Ἀλήθεια που βρίσκονται πᾶνον ἀπὸ τὴν εἰκόνα του Στροουῦ και νὰ τὸ σκεπᾶσει με τὸ χαρτί που κρατάει σὲ χέρια της. Ὅσο καταγίνεται σ' αὐτὴ τὴ δουλιά, σγολεῖ τὸς σίτζους :)

Κ' ἔσουρα τις ἄλκυίδες μου
κὼ τὸ βῆμα και τὸ θέλω μου
σὲ μαγνήτη που με τράβασε, σὲ μαγνήτη..

Ἡ ΣΤΡΑΤΙΔΑΙΝΑ (μπαίνοντας κεινη τὴ στιγμή ἀπὸ πλαγιανή πόρτο, ζωομένη μαβία μισοστέλλα της δουλιὰς και χενῶντας οὐ βαθὸ πᾶτο με περοῦνι ταυτολόγεμονο). Ἀστρούλα!...Πούσαι, παιδί μου; (Βλέποντάς την). Μπα!...Τὸ σκαρφάλωσες κει πάγου; Τὴ ζήτης νὰ κάνεις; Ἡ ΑΣΤΡΟΥΔΑ (καταγίνεται σὲ δουλιά της, και δέν της ἀπαντάει). Ἡ ΣΤΡΑΤΙΔΑΙΝΑ (ζυγόνοντας την). Ἀ, κατάλαβα. Θες νὰ σκεπᾶσει με χαρτί τὴ λέξη ἡ Ὑποψήφιος». Μὰ δὲ βλέπεις πὸς σὲ πρόλαβε ὁ πατέρας σου; Ὅλα τὸρα βρίσκονται καλά σὲ θέση τους... Ἡ ΑΣΤΡΟΥΔΑ (σκίζοντας κοματάκι τὸ χαρτί που κρατάει σὲ χέρια της και καταβρόντας ἀπὸ τὴν

καρέκλα). Δίκο ἔχεις. Ὅλα πᾶ βρίσκονται τὸρα καλά σὲ θέση τους.

Ἡ ΣΤΡΑΤΙΔΑΙΝΑ. Καί πρῶτος!...Κῆδες ἐκεί! Πρῶτος βουλευτής...Ἐλέγα γὼ!...Λίγο νάβρει τις ζεῦκιες του και τις άεροκουνέντες και τὴν ἔχει πύγυρη τὴν ἐκλογή...Γιατί ἔχει ἄξια ὁ κ. Στρατός... Ἀ!...Ὅσο γι' ἄξια, δέν τὸ βγαίνει κανείς... Ἡ ΑΣΤΡΟΥΔΑ (ἔχει κἀστία σὲν πρᾶτη θέση της και φυλλομετρεῖ τὸ βιβλίο).

...Κ' εἶταν οί ἄλκυίδες που μιλοῦσαν κ' εἶταν οί ἄλκυίδες που σκληρά ἔζωναν τὸ σῶμα μου σὰ δέντρο...

Ἡ ΣΤΡΑΤΙΔΑΙΝΑ. Μπα! Σὲ καλὸ σου, παιδί μου! Ἐγὼ σοῦ μιλάω και σὺ χαζοκουνεντάζεις... Τὴ ἔπαθες; Ἄντι νὰ χαίρεσαι και σὺ, νὰ χαίρεσαι πὸ πολλὸ ἀπὸ μὰς...

Ἡ ΑΣΤΡΟΥΔΑ (ἀδιάρθο). Νὰ χαιρέμας; Καί ποῖό λόγο ἔχω νὰ χαιρόμας;

Ἡ ΣΤΡΑΤΙΔΑΙΝΑ (ἀπορώνας). Γιατί νὰ χαιρέσαι; (Ἀφίνει τὸ πᾶτο σὲ τραπεζὶ και στανοκοπιτά). Ἐλα, Χριστέ και Παναγιά! Ἀκούσ ἐκεί, γιατί νὰ χαιρέται!...Ἄλλο πάλι τούτο!...Ὅ κ. Δῆμος βγήκε πρῶτος βουλευτής. Κι ο πατέρας σου λέει πὸς

τή φτώχεια δηλ. που αΐσχημιζει, ταπεινώνει, ξευτελλίζει, άτιμάζει» να πού φτάνει αυτή ή ψυχολογία. Η αντίληψη πώς ή φτώχεια αΐσχημιζει, ταπεινώνει, ξευτελλίζει, άτιμάζει» είναι πάντα αντίληψη μιας κοινωνικής τάξης που ξεπέφτει. Οι τάξεις που σηκώνονται έχουν τιμή τους και σηλάτα τους την εργασία, που μόνη πολεμεί τη φτώχεια. Η άγάπη της ζωής, ή συντήρησή της είναι το πρώτο ένστικτο του γερού ανθρώπου. Τραγικές είναι οι συγκρούσεις του με την 'Ανάγκη κι αυτές διαλέγει ή ποιητής συνήθος: μα ή πάλη του ανθρώπου, ή δύναμή του στην αντίσταση είναι το ήθικό του υψος και ή ήττα του ύστερ' από την εξάντληση της δύναμής του ή τραγική του μοίρα. Ποιά είναι ή πάλη του Παύλου Μάρθα στο δράμα του Νιρβάνα; Πώς μεταχειρίστηκε πολλά όπλα στη ζωή του, μάς το λέει μόνο· δεν το βλέπουμε· το μόνο όπλο που βλέπουμε στα χέρια του είναι το μαγκάδι της ψευτιάς, που άπλώνει γύρω από τά μάτια των άλλων. Με τί επέλασε ή ψυχή του γιά να πη την ψευτιά αυτή; Ποιά είναι ή ήθική της βάση; Η σωτηρία των αγαπημένων του! Μα αυτούς τους θανατώνει ή ίδιας. Η σωτηρία τους συνίσταται στο να μην τους άγγισή ή σκληράδα της ζωής, ή αλήθειά της, ή πνοή της.

Στήν τεχνική του δράματος: δι θέλω νέρθω. Μ' επαναστατεί τόσο ή ήθική του βάση, ώστε να παραβλέπω κι άρετές του και ψυγάδια. Μια ύπαρξη που χάνεται, όσο κι άν είναι άσυμφατής από την έλλειψη κάθε πνοής ευγενικότερης μίς την ψυχή της, συγκινεί σ' αυτό το δράμα. Είναι ή Μίνα Βάρδα, το δυστυχισμένο θύμα. Περνά από τη ζωή αυτή, δίχως να νιώσει τίποτε από την αλήθεια της. Ο πατέρας της, ή θεός της, ή άγαπημένος της, όλοι συναιγωνίζονται να τη φυλάξουν μην άνοιχτούν τά μάτια της στην Πραγματικότητα. Αυτός είναι ή ρόλος της γυναίκας στη ζωή· άβρο ένθος να σκορπά τή θηλυκή ευωδία του, άγγιχτο κι άμύλωντο από κίνη. Να εμπνέει ποιητές και καλλιτέχνες. Μάς το είπε καθαρά άλλου ή Νιρβάνας. "Αν λάθη μίς κ' ή γυναίκα στη ζωή, άλλομνο άπ' τους ποιητές! θάνγκαστούν να ζητάν τις γυναίκες τους στα μουσεϊα και στις πινακοθήκες. Κ' ένας ποιητής στο δράμα βλέπει την καταστροφή βουδός σχεδόν, παραστέκεται άπαθής στην τραγωδία, άκούει το Μάρθα να τού μιλή γιά μια θύρα, που δεν μπορεί να τού την κλείση κανένας και παίρνει το καπέλλο

του και φεύγει. Παρουσιάζεται ξανά στο τέλος μόνο να χαρακτηρίση την καταστροφή ως τρέλλα. Άυτός είναι ή ρόλος του ποιητή στην κοινωνία μάς, μπορεί κανένας να υποθήση. Μιά γαρνιτούρα της, άπλό άλλο τίπο. Νάπαγγέλη στίχους, στά σαλόγια. Η ψυχή του Μάρκου Ζόλα δεν άγανακτεί με την ψευτιά, το μέσον της πάλης του φίλου του Μάρθα· ή ανάγκη της αλήθειας; δεν ξεσπά, το χρέος του να πλώση χέρι δυνατο να ξεσηχισή το μαγκάδι της ψευτιάς; άπό τά μάτια. Τό σκέπτεται γιά μια στιγμή, μα άποστρωμένοι από το Μάρθα μίς την κωμαδία. "Όλα ώχρά, άδύναμα, άρρωστα σ' αυτό το δράμα: τά χαρακτηριστικά ενός περιβάλλοντος που πάει στην καταστροφή. Ο Νιρβάνας, ζητώντας μίς σ' αυτό την εμπνευσή του, το έπληρωσε άκριβά: με τη στείρότητα ιδανικών που το άρρωσταίνει, δεν μπορούσε να τού προσφέρει άλλο τίτιο, παρά τον άγωνά γιά τον πλούτο. Η καλλιτεχνική του προσπάθεια, ή έγγασία μιας ζωής, το έργο μιας ψυχής, ή έρωτική άγρυνλής ενός πνευματου δεν έ χειν άλλο τέλος άπ' τον πλούτο. «ΟΙ σεμνής Ιονικές κολώνες, τά πρωτεϊνά προπύλαια, οι μετώπες και τά εσωτερικά συντρίβονται από ένα κράρ, έμπορικό· στο χρέμα έπέρμεναν τό στεφάνωμα τους. Δίκαιος λόγος γιά να λυπηθ' ένξας καλλιτέχνες. Μα την περιηγορία πού τη ζητά, που βλέπει νέα έλπίδα; Ποιά είναι το αντίσκήμα; Το μεταλλείο του συνταγματάρχη Βάρδα. Άποκαλύπτεται κι αυτό παρόμοια ούτοπια και ή ζωή τού άφνειο μόνον άνοιχτή μια θύρα. Εύκολο πέρασμα γιά τον καθένα. Ατή είναι ή αγεναιότητα που άνυψώνει την ζωή και την κάνει ώραιότερη».

Γιά να κάνει ώραιότερη και τη ζωή της Μίνας ή άρχιτέκτονας Μάρθα; την κλέβει μια ρομαντική νυχτιά άπ' την πατρική της στέγη. Η στέγη αυτή έστρεψε να γαρμιοθή, ή άβρο κόρη κινδυνεύει να τιμασθ' άπ' τη δυστυχία. Και γερμίζει έλευθος τά πόρους της από ευτυχία και όλη την ψυχή της από πώσο στο νησί των Σποραδών που τη φέρνει. Και είναι ή Μίνα ευτυχισμένη αλήθεια. Τη χαρά της τη βλέπουμε στέλην που μαζεύει, στάγκιαλάσματα και στά φίλια τού άγκυρατού της. "Όπως δεν έμαθε το ώρισμα της πατρικής στέγης εδω κ' ένα χρόνο, δεν έμαθε και τώρα ότι γαρμιοθήκαν κ' οι Ιονικές κολώνες, τά προπύλαια, οι μετώπες. Οι χωρικοί που εκάνουν την ευτυχία τους με το τίποτε, άζαίνουν τή χαρά της έρχεται και τού παπάκη της

το γράμμα· μεταλλείο, έκατομμύρια. «Νά κινήθ' ήλει, να τρέξη, να χορήση στο φός. Φώς; είναι γεμάτη κ' ή ψυχή της, το φός; που της σκόρπισε ή Παύλος. «Ευτυχία και...δός» κράρει. Τι άλλο να παθήη μια γυναίκα; Ο άντρας χορηγός αυτών τού τά πληρώνει με την εθιμική της, με τά χρυσάθημα που γεμίζει το γραφείο του, με τά λουλούδια που πλημμυρίζει το σπίτι, με το μύρο που σκορπά, λουλούδι ή ίδια. "Ότι το φός αυτό είν' εύρωνεία κ' ή εθιμική τραγικότητα, είν' άτιμία να το μαθή, ταπεινώση άν της άνοιχτούν τά μάτια στην αλήθεια. Άλλος δεσμός με τη ζωή και με την άντρα δεν τή δίνει, άλλο καθήκον δεν της έμαθε κανένας. Της ευτυχίας τώροτο τόνετρο μονάχα. Ποιά είναι το ιδανικό της ευτυχίας της; το λέει, το άκαλόζει ή ίδια Μίνα: Δός! «Τό όνομά σου θά λάμψη με χρυσά γράμματα άπάνω στο καταπληκτικό οικοδόμημα, που θέρχεται να θαυμάη ή οικουμένη στα περιγιάλια του νέου κόσμου». Ευτυχία! «Εβίμαστε πλούσιοι· κοίταξε τί ώραία που είναι ή θάλασσα, μάς προσκλιεί με χίλια χρώματα....Τώρα είμαστε πλούσιοι, θά κάμουμε το κότερο μα. Αυτό λείπει άκόμα από την ευτυχία μάς». Προσίθημα μια; μίρας τραγικής, που δε μάς συγκινεί. Όνειρο, που συντρίβεται σε λίγο στο βυθό του Αϊγαίου με τη ζωή της, και δε μάς σπαραξεί, ψυξεί, που χάνονται και δε μάς φέρνουν ενξ δάκρυο στα μάτια. Γιατί; Γιατί το βαθύτερα άνθρωπο λείπει από την τραγωδία. Άκόμα κάτι πιά πολύ· γιαι το μόνο κίνημα της ψυχής τους, το μόνο έλατήριο της σκέψης τους, της πράξης τους: ή ευτυχία του πλούτου.

Ο; τόσο το δράμα αυτό έχει την τραγική του σημασία! εκεί άκριβώς πού δεν την ήλπιες, ούτε τη ζήτησε ή ποιητής του. Η Μίνα Βάρδα θρηνεί έτσι, παρασκευασμένη έτσι γιά τη ζωή, προφυλαχμένη πάντα από κάθε άγκυθι της και μότρα, σαν ένθος στη σέριρα πέρασε άπ' τη ζωή στο θάνατο, χωρίς να το νούση, χωρίς να την άγγίξη μια βαθεία συγκίνηση της, να ξεψοφή άπ' τη χαρά, να γίνει άπ' τον πόνο. Κ' έδω είν' ή κίνδυνος του δράματος, έδω ή ιδέα του, έκτεινωμένη στη ζωή, στην κοινωνία, μετρα τή δύναμή της, δείχνει εν βοήθεια αυτή στην προκοπή, τού ή Παλαμμάς γεφύρας. Είναι το ιδέωδες της ζωής αυτό, είναι αυτή ή φυσική μοίρα της γυναίκας; Είναι ή δυστυχία πραγματι άτιμία και ταπεινώση κ' είναι ευτυχία και δός μόνο ή πλούτος; Αν σωριάζονταν ή πατρική της στέγη πραγματι άπάνω από την κεφαλή της Μίνας, εν ζυπνοὺς από τόνετρο, που της έπλεξαν γύρω στα μάτια της κι αντίκριε κατάματα τη δυστυχία, θήσχημιζε ή ψυχή της, ή ζωή της θήτιμάζονταν αλήθεια; Κι άν λόνονταν κ' ή άλλη πλάνη ύστερα, εν σκίζονταν το μαγκιό μαγκάδι με τά μάτια, εν έσθνε τόνετρο του πλούτου και της δόξας, (τό ότι πέθανε ή πατέρα της δεν εταν βίβαια άρκετός λό-

ή Κυβέρνηση θάν τονέ λογαριάσει, θά τάν άγκυλάσει. Σε λίγο μπορεί να γίνει και Γ' υπομάρτης..... Καί, μαθές; αντίο φτώχεια τότε....Τό σπίτι μας και ή ζωή μας αλλάζονε μονομάξ. Ο αδερφός σου ή Κωστής κάπου θά διοριστεις....Μπορεί και Νομάρχης, δεν ξέρω....Και θά βρεθεις καμιά καλή θεσούλα και γιά τόν άμορο τόν πατέρα σου.....

Η ΑΣΤΡΟΥΛΑ (μη σημάζοντας τά μάτια της από το βιβλίο). Περιττήρια!.....(Απογγέμνει αγανά:)
...Είχανε γλώσσα μοναχά οι άλυσίδες, οι άλυσίδες.
Και εϊταν οι άλυσίδες ή φωνή και εϊταν οι άλυσίδες το τραγοὺδι κ' ή καταραμένη μουσική.
Η ΣΤΡΑΤΙΔΑΙΝΑ (θυμομμένα). Άλυσίδες σ' αλήθεια που χρειάζονται....Τς! Μη χορήστερα! (Παιώνοντας το βιβλίο με όρημ και σήκωντάς το στην άκρη του τραπέζιου). Άναθιματισμένα τά βιβλία!...Ατά σου χαλάσανε τά μυαλά!...Και να σου πω τή μαυραλήθεια, σέ τούτο φταίει ή Στρατός. Διάβασε τούτο, Άστρουλά, διάβασε καίνο, Άστρουλά....Νά, ή Άστρουλά που κατάντησε!...

Η ΑΣΤΡΟΥΛΑ (ήμερα). Μήτρε, τί σοφ φταίει τά βιβλία και τά βράσεις μαζί τους; Γιατί μου κκομμεταχειρίζεσαι έτσι τόν παιδ πιστό μου σύντροφο;
Η ΣΤΡΑΤΙΔΑΙΝΑ. Τς!.....Σά μόννα έχω και γιώ το λόγο μου....Έλα τώρα (χαμογελώντας), άφισ τις άλυσίδες γιά τος τρελλούς και σύρε στην κουζίνα να γυροκόψεις τή σούπα; Θά παράβρασε. Βάλε και το βραστό στη φωτιά να ζεσταίνεται....Ξέρεις, θά φάμε στην κουζίνα απόψε....

Η ΑΣΤΡΟΥΛΑ (αδούφωρα). Στην κουζίνα...
Η ΣΤΡΑΤΙΔΑΙΝΑ. Ναι, στην κουζίνα. Όπου κι άν είναι έφτασε ή πατέρα σου με τόν κ. Δημό. Μπορεί να ρθει κι ή κ. Καλάκαρδος με την κυρά του. Έτσι μουπε ή πατέρα σου....Και ξέρεις, μαθές; να μη μάς βρούνε άνωκάτου...
Η ΑΣΤΡΟΥΛΑ. Άλλοτες ή κ. Στρατός έρχόντανε και μάς εύρισκε στο τραπέζι και δε μάς ένιαιζε...
Η ΣΤΡΑΤΙΔΑΙΝΑ (κουτώντας το κεφάλι της στοχαστικά). Άλλοτες....Μά άλλοτες δεν εϊταν ή κ. Στρατός βουλευτής....Τώρα αλλάζανε τά πράγματα...
Η ΑΣΤΡΟΥΛΑ (σαν άπομεία της). Ναι, αλλά έανε....
Η ΣΤΡΑΤΙΔΑΙΝΑ. Έλα, παιδί μου....Πάρε το αδογέλομο και έμε....Θά παράβρασε ή σούπα....

Η ΑΣΤΡΟΥΛΑ (ακούοντας το παιτό από το τραπέζι). Παπαγιάν, μήτέρα....(Φεύγει).
Η ΣΤΡΑΤΙΔΑΙΝΑ (Στέκεται γιά λίγη ώρα ανεκρινιά. Ύστερα πίνει και συρραϊζει βιαστικά, διορθώνοντας το τραπεζομάντιλο, σκεπάζοντας με ένα χρωματιστό πανί, που βρισκείται κάτω κει, το ομαμένο χαρτί του τελάρου και κοιτάζοντας γύρω μήπως ήρρε σ' άποσο άνογώρωτο). Βίβλια έπίσημη, βλέπεις....(Άκούονται παθήματα άπ' έξω). Ά, έρχονται κίλας....(παθάνει προς τη μεσαή πόρτα).
Ο ΣΤΡΩΤΟΣ (μυάνοντας). Από πίσω του ή ΣΤΡΑΤΙΔΑΙΝΑ. Καλήσπέρα, κυρά Στρατίδαινα....
Η ΣΤΡΑΤΙΔΑΙΝΑ (χαρούμενα). Κοπιόστε, κοπιόστε!...Γλήγορα και Ηρωθουσργός....
Ο ΣΤΡΑΤΙΔΗΣ (γελωστά). Γλήγορα θά γίνει κι αυτό!...
Ο ΣΤΡΩΤΟΣ. Είναι ή πρώτη βίβλια που κάνω, κυρά Στρατίδαινα, ύστερ' από την εκλογή...
Η ΣΤΡΑΤΙΔΑΙΝΑ. Σάς εύχαριστούμε....Σάς εύχαριστούμε....Ο Στρατίδης πάει να μουραθεί από τη χαρά του...
Ο ΣΤΡΑΤΙΔΗΣ. Αί, μά βέβαια...
Η ΣΤΡΑΤΙΔΑΙΝΑ. Μα και γώ....Μά και γώ....
Ο καθημένος ή Κωστής μας πιά, μήν τά ρωτάτε....

